

манентно разравя жаравата на присъщия на антипатриаршеското движение антиелинизъм, осигурявайки значим опозиционен ресурс на проявите в средищата на сблъсъка, където конфликтът се разгръща и в хоризонта на етнополитическите противостояния - основно по Черноморието, в Тракия и в Македония. Така, за пореден (но не и последен) път публицистиката се оказва прикрепена по-силно към политическите тежнения на собствената си нация, отколкото към обективното разположение на социалните реалности. Допускам обаче, когато се отнася до културен феномен като Славейков и до митопораждаща епоха като Възраждането²³, констатираната несъразмерност е колкото разбираема, толкова и простима.

Въпросът²⁴ и българите

„Този черковний наш въпрос, който тука от някоя година насам на занимава и за който толкоз ни са стеснява душата, че не са решава, дали е една такваз работа, за която тъй лесно тряб[в]а да са отчаем? Не. То е една работа, която изисква [в]сичкото наше внимание и старание. То е една наша свещена длъжност, която ни са налага от вярата ни и от християнската наша съвест. То е едно от онези богоугодни и спасителни дела, които [в]секий, който вярва в будущий живот, е обяван да ги изпълнява.“ (II, 9, 19 септември 1864).

Зад проповедническия патос на цитираните Славейкови думи се крие леко притеснение от риска сънародниците му да се поддадат на отчаяние и неверие заради липсата на положителни резултати от продължителното антифанариотско упорство. Срещу това основателно опасение вещият манипулатор възправя могъщата християнска норма за „богоугодното“ дело, което се ползва с най-висше покровителство и безпрекословно е обречено на успех. Разполагането на църковния въпрос в лоното на тази изконна религиозна парадигма е знак колкото за народонаставническата вещина на неизтощимия ваятел на словото, толкова и за публичното съзнание за приоритетния характер на антипатриаршеските инициативи.

Плътното присъствие на църковнонародната тематика върху страниците на всичките 46 броя на „Гайда“ от нейния вестникарски период е най-ясно в уводните статии и в постоянната рубрика „Български работи“. Ползвайки сведения от официални източници, от други издания и от личните си познанства, редакторът попълва хрониката на събитията с конкретни данни за основните изяви на постоянните представители по църковния въпрос в столицата - посещения при министри и